

УДК 81.161.2:81'243:81'342.3-043.83:376-054.62(045)

ФОРМУВАННЯ АУДИТИВНИХ УМІНЬ У СТУДЕНТІВ-ІНОКОМУНІКАНТІВ (РІВЕНЬ B1) НА АВТЕНТИЧНОМУ ВІДЕОМАТЕРІАЛІ З YouTube ДО ДНЯ ВИШИВАНКИ

Наталя Кердівар, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри слов'янського мовознавства, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

ORCID: 0000-0001-8179-1972

E-mail: natadoktorfil@gmail.com

Надія Турбарова, викладач кафедри слов'янського мовознавства, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

ORCID: 0000-0002-5924-4902

E-mail: nadinta@i.ua

У статті на практичному матеріалі описано один із підходів до організації навчання аудіюванню студентів-іноземців із використанням автентичного аудіовідеоматеріалу, розміщеного в YouTube. Обґрунтовано його вибір і порядок роботи із ним. Розроблено та описано методичні рекомендації щодо дидактичного матеріалу, який допомагає розвинути уміння сприймати та розуміти іномовний текст. У статті використано такі методи: аналіз наукових джерел, обґрунтування вибору навчального матеріалу, узагальнення і систематизація.

***Ключові слова:** аудіювання; текст; інокомунікант; українська мова як іноземна; аудитивні навички; інофон; іномовний текст; навчально-автентичний аудіоматеріал.*

DEVELOPMENT OF LISTENING COMPREHENSION SKILLS OF FOREIGN COMMUNICATORS (LEVELS B1) USING AUTHENTIC VIDEO MATERIAL FROM YOUTUBE FOR VYSHYVANKA DAY

Natalia Kerdivar, Candidate of Philological Sciences, Senior Lecturer at the Department of Slavic Linguistics, State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University Named after K. D. Ushynsky".

ORCID: 0000-0001-8179-1972

E-mail: natadoktorfil@gmail.com

Nadia Turdarova, Lecturer at the Department of Slavic Linguistics, State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University Named after K. D. Ushynsky".

ORCID: 0000-0002-5924-4902

E-mail: nadinta@i.ua

Listening comprehension is both a goal and a means in the educational activities of foreign language learners, as it builds listening skills and enhances the effectiveness of acquiring communicative competence. It also stimulates their receptive abilities. Consequently, the creation of didactic materials and audio-video content, along with exploring new methods and techniques for their use, remains a critical area in linguodidactics. These materials should be of high quality to facilitate the professional

development of future professionals and assist in adapting to new life circumstances. This article presents a model for organizing listening comprehension training for students in preparatory departments using authentic audio and video material available on YouTube. The selection and usage of this material are thoroughly justified. Methodological recommendations regarding the implementation of exercises that enhance the ability to understand foreign language texts are also developed and detailed.

The described system of working with audio material aligns with the functional and communicative methods of teaching Ukrainian as a foreign language and facilitates reflection and the updating of the students' background knowledge of Ukrainian culture and language skills. It is important to note that foreign students are allowed to commence their educational activities at various times according to the Admission Procedure for Foreign Citizens, necessitating a holistic approach to the learning process and adaptation for groups that have already developed basic language and speech skills. Mastering listening comprehension is notably challenging in learning a foreign language, requiring deliberate, consistent effort and the meticulous selection of materials. Effective results in Ukrainian language acquisition can only be achieved through regular listening practice in the classroom. This article employs methods such as analyzing scientific literature, justifying the choice of educational materials, generalizing and systematization.

Keywords: *listening comprehension; text; foreign communicator; Ukrainian as a foreign language; listening skills; linguodidactics; authentic educational audio material.*

Сучасний етап розвитку методики навчання української мови як іноземної (далі – УМІ) характеризується посиленою увагою до пошуку й розробок ефективних технологій формування в студентів-інофонів комунікативних умінь і навичок. Відсутність вільної комунікації, відмінність ціннісних орієнтирів, культурна та релігійна несхожість створюють специфічні й достатньо непрості умови для інтегрування реципієнта в нові умови життя. Саме тому мовленнєвий аспект несе найбільш затребуваний характер у процесі адаптування до нового соціального середовища. Першочергову роль у цьому відіграє такий вид мовленнєвої діяльності як аудіювання.

Робота над формуванням аудитивних навичок в інокомунікантів є однією з найскладніших для викладача-україніста через незворотній характер самої діяльності, складності її психо-фізіологічної природи, індивідуальних особливостей студентів. Тому цілком зрозумілим є той факт, що попри численні дослідження процесу аудіювання і як мовленнєвої діяльності, і як комунікативної навички, залишається потреба в розробці практичних матеріалів для проведення аудіювання як навчальної справи.

Проблемі формування аудитивних умінь і навичок в інофонів присвячено роботи як вітчизняних, так й іноземних науковців, зокрема: І. Бекера, І. Вальченка, С. Василькевич, М. Горюнової, К. Дегтярьової, Г. Дейца, С. Дерби, Дж. Міллера, Л. Мороз, С. Ніколаєвої, Б. Ходоса, О. Федорової та ін. Проте й досі багато практичних питань потребують подальшого вивчення. У першу чергу це розробка навчально-методичних матеріалів та відеоаудіоконтенту доступного для загалу в Інтернет-мережі.

Отже, мета статті – дослідити роль аудіювання в процесі вивчення української мови як іноземної та методику організації навчання аудіюванню, що формуватиме в інофонів здатність адекватно сприймати звуковий вид тексту й інтегрувати його в потрібні смислові комплекси, запам'ятовувати їх і відтворювати за потреби. Означена мета потребує розв'язання таких завдань: розглянути основні етапи підготовки та проведення аудіювання як навчальної справи для студентів-іноземців на рівні В1; описати систему вправ, які доцільно використовувати на заняттях з УМІ; проана-

лізувати труднощі, з якими може стикнутися викладач при організації цієї роботи.

Відомо, що аудіювання – це рецептивний вид мовленнєвої діяльності, що відображає одночасне сприйняття й розуміння чужого мовлення. За підрахунками О. Дащенко, 45% часу неспання – це аудіювання [2]. О. Федорова у своєму дослідженні спирається на такі дані: 70% часу неспання людина присвячує мовленнєвому спілкуванню. Із цих 70% на письмо припадає 9% часу, на читання – 16%, на говоріння – 30% і на аудіювання – 45% часу [10, с. 48].

Традиційно у лінгводидактиці (І. Гудзик, О. Федорова) аудіювання розглядають у трьох основних аспектах: аудіювання мовних одиниць різних рівнів, аудіювання в навчальному діалозі, аудіювання як навчальна вправа.

Л. Мороз розрізняє такі види аудіювання: комунікативне та навчальне аудіювання. Під час навчального аудіювання відбувається формування навичок розпізнавання лексично-граматичного матеріалу та вміння розуміти й давати оцінку прослуханого. Комунікативне аудіювання є складним мовленнєвим умінням сприймати іноземну мову на слух при її одноразовому повторі. Навчальне аудіювання є способом уведення нового лексичного матеріалу, створення слухових образів мовних одиниць, формує підґрунтя для опанування усним мовленням, розвитку комунікативних умінь аудіювання [6].

У статті Т. Ключко аудіювання охарактеризовано з точки зору комунікативної лінгвістики – інтерактивне і трансакційне. Під першим розуміють аудіювання діалогічного мовлення «спрямованого на задоволення соціальних потреб учасників» [4, с. 233]. Трансакційне слухання та розуміння почутого «більшою мірою орієнтовано на повідомлення (одностороннє прослуховування)» [4, с. 233].

Отже, можемо говорити про те, що у методиці УМІ основну увагу приділено аудіюванню як навчальній вправі. Нам видається такий підхід однобічним. У реальному житті аудіювання поєднується з іншими видами мовленнєвої діяльності. На нашу думку, і в умовах аудиторної або дистанційної роботи, потрібно дотримуватися такого принципу. Цей підхід дозволить ознайомити інофонів із новим мовним і мовленнєвим матеріалом, на його основі активізувати засвоєні ними граматичні конструкції, збагатити словник.

Психо-фізіологічна природа аудіювання досить складна й залежить від рівня сформованості фонематичного слуху та сприйняття, оперативної та довгострокової пам'яті, антиципації, чуття мови у реципієнта. Формування її в інофона ускладнюється тим, що володіючи всіма означеними механізмами аудіювання рідної мови, він не може повністю перенести їх на іноземне мовлення. Слід врахувати, що зоровий аналізатор перехоплює ініціативу отримання інформації в слабшого – слухового. Нетренована слухова пам'ять утримує лише 30% того, що сприймається на слух [2, с. 82], а процес розумової трансформації вербально вираженої інформації в образну гальмується у внутрішньому мовленні.

Процес навчання аудіюванню має ряд утруднень, що пов'язані із якістю засвоєних знань з мови. На думку Н. В. Проценко, труднощі аналітико-синтетичної діяльності збільшуються пропорційно довжині мовленнєвого повідомлення і складності синтаксичних структур у ньому, а лексичні – виникають не лише при кількісному збільшенні словникового матеріалу і його різноманітності, але й при вживанні слів у переносному значенні, наявності лексем, які не несуть великого інформаційного навантаження тощо. Синоніми, антоніми, пароніми, багатозначні слова, слова, близькі

за звучанням до слів рідної мови, але різні за семантикою, також є причиною утруднень розуміння іноземного тексту [7, с. 87].

С. Дерба виділяє три групи труднощів, які повинен врахувати викладач, готуючись до проведення аудіювання як навчальної вправи. Вони пов'язані з умовами комунікації (темп мовця, різниця в мовних картинах світу, незворотність інформації), лінгвістичні (ритміко-інтонаційні, фонематичні, труднощі лексичного системного порядку) та утруднень, пов'язаних із розумінням смислового боку інформації [3, с. 116–117].

У Стандартизованих вимогах (2018 р.) зазначено, що рубіжний рівень (B1) володіння українською мовою як іноземною «засвідчує можливість розгорнутого спілкування в повсякденних ситуаціях та в умовах комунікації з елементами непередбачуваності» [9, с. 7]. Відповідно, студенти вже вміють виділити з мовного потоку окремі лексико-граматичні конструкції (словосполучення, речення, фрази, окремі знайомі слова) і зрозуміти їх зміст. Таким чином, оптимізувати для студента процес аудіювання монологічного висловлювання можливо, якщо розбити аудіотекст на укрупнені смислові частини і проводити роботу із ним за цими частинами.

Навчальне аудіювання допускає багаторазове (самостійна робота з аудіофайлами) та дворазове (в умовах аудиторної роботи) прослуховування одного й того ж самого тексту. Повторне прослуховування забезпечує повніше та точніше розуміння аудіотексту, краще запам'ятовування його змісту та форми, що важливо для наступної текстотвірної роботи: усний чи письмовий переказ або усне обговорення тощо [3, с. 115–116].

Отже, у методиці УМІ кількість прослуховувань аудіоматеріалу загалом не є дискусійним питанням. Вибір тексту для аудіювання, зокрема пошук відеоаудіо-контенту, викликає у викладача певні труднощі. По-перше, якісних загальнодоступних україномовних матеріалів на теренах інтернету небагато. По-друге, є певні вимоги до змісту цих текстів та до їх виконання.

Зарубіжні й вітчизняні лінгводидакти зазначають, що тексти або відеоаудіо-матеріали для аудіювання мають бути автентичними, тобто написаними носіями мови для носіїв. Т. Ключко підкреслює: «Автентичні матеріали ... можуть бути розподілені на автентичні та навчально-автентичні» [4, с. 232]. Дефініцію до останнього поняття в статті не подано. На нашу думку, під навчально-автентичними можемо розуміти тексти, що створені для реалізації соціального замовлення, метою якого є розширення знань про культуру того народу, мову якого вивчають інофони. Такі тексти в лінгвістичному плані відрізняються своєрідною лексикою, синтаксисом і фразеологією. Попри це, відсоток незнайомих слів у тексті не може перевищувати 1–2%.

Темп читання текстів для аудіювання повинен бути повільнішим за звичайне розмовне мовлення. Важливими є також тембр і сила голосу читця / виконавця.

Відеоаудіофайл [11], дібраний нами на YouTube, відповідає описаним вимогам та Стандартизованим вимогам (належить до комунікативної теми «Державні свята»). У ньому доступно і цікаво представлено інформацію про святкування Дня вишиванки. Це нове і дійсно народне свято, а сама вишиванка, znana в усьому світі, є символом нашої нації. Окрім того, тематика тексту апелює до традицій народного костюма інокомуніканта. Час звучання цього відеоаудіоконтенту 6 хвилин 40 сек.

Робота над текстом передбачає певну послідовність дій, зокрема підготовчу, передтекстову, притекстову та післятекстову роботу.

На підготовчому етапі для фокусування уваги слухачів на обраній темі, пропонується перегляд презентаційно-ілюстративного матеріалу, що дозволить надалі сформулювати уявлення про тематику аудіотексту. Інокомуніканти ознайомлюються із відмінностями орнаментів у кожному регіоні України, історичними особливостями, гендерними ознаками, значеннями символіки, орнаментів. Акцентується увага на кольорах. Одночасно із розглядом презентації студентів ознайомлюють із новою лексикою, актуалізують раніше засвоєну. Наприклад: іменники – вишиванка, народ, культура, район, вплив, життя, орнамент, візерунок, стихія, символ, колір, чистота, природа, родючість, земля, небо, повітря, здоров'я, щастя, майстер, світло, сила, влада, смуток, радість, ремесло, весна, туга, жалоба, спокій, врожай, секрет; прикметники та дієприкметники – давній, вишитий, материнській, символічний, рослинний, квітковий, життєвий, сімейний, геометричний; дієслова – зберігати, вірити, додавати, позначати, слугувати, носити, символізувати, приносити, передавати, одягати, зображувати; прислівники – просто, завжди, здавна, часто.

Обраний для опрацювання текст «Українська вишиванка» дає змогу використати в роботі із новими лексемами не лише їх переклад, а й визначити їхнє концептуальне значення.

Окрім того, запропонований текст містить ряд автентичних понять, які також потребують попереднього тлумачення:

- спадок (inheritance) – явища культури, науки, побуту і т. ін., що залишилися від попередніх часів, від попередніх діячів;
- пращур (ancestor) – далекий предок, родоначальник.

У підсумку підготовчої роботи з'ясовуємо такі питання: чи подобається студентам українська вишиванка, чи одягали б вони її?

Другий етап навчального аудіювання передбачає передтекстову роботу, що має бути зацентрована на завданнях лексичного й граматичного характеру. Тут ми можемо запропонувати такі вправи:

Запишіть слова в таблицю відповідно до того, до якої частини мови вони належать. Серед поданих слів знайдіть спільнокореневі, виділіть корінь, закінчення, суфікс та префікс.

Іменник	Дієслово	Прикметник	Займенник	Прислівник

Вишиванка, вишиті, вишивати, одяг, одягати, символ, символізувати, символічний, зображення, зображувати, кожний, хто, давній, здавна, носити, рослина, рослинний, приносити, її, життя, життєвий, тварина, тваринний, квітковий, квітка, сильний, сила, сьогодні, вони, мати, материнський, їхні, сім'я, сімейний, світлий, світло, колір, кольоровий, простий, просто, на ній, вірність, вірити, народ, родючість.

Доберіть до поданих слів синоніми та антоніми.

Синоніми		Антоніми	
орнамент		чистота	
щастя		смуток	
достаток		жалоба	
смуток		давній	
чистота		простий	
сила		світлий	

Прослухайте речення і визначіть значення нового слова за контекстом.

Зранку я побачила на вікні чарівні візерунки. Вишиті на сорочці візерунки, були схожі на геометричні фігури.

Ще одним із видів передтекстової роботи може бути повторення за викладачем комунікативних частин майбутніх висловлювань – ланцюжків слів:

щастя – бажати щастя – зажди бути щасливим – відчуття глибокого безмежного щастя;

наповнювати – наповнювати світлом – наповнювати життя світлом – наповнювати кімнату світлом – її очі наповнені радістю і щастям;

національний – національне свято – щорічні національні традиції – національні свята українського народу.

Подібний процес ланцюгового опрацювання лексем має полегшити сприйняття іншомовного аудіотексту та сприяти збереженню в пам'яті інокомуніканта граматичних конструкцій. На закріплення пропонуємо вправу на додавання слів у речення.

Доповніть речення.

А) Символічним є колір вишиванки. Білий колір означає _____.

Червоний символізує _____. Зелений означає _____.

А чорний _____. Коричневий символізує _____, а блакитний _____.

Б) У _____ велике значення мають кольори. Вони є символами. Білий колір означає _____. Червоний символізує _____. Зелений означає _____.

А чорний _____. Коричневий символізує _____, а блакитний _____.

Для більш якісного аудіативного орієнтування можна запропонувати вправу, пов'язану із визначенням роду, числа, відмінка лексем. Наприклад:

Визначте рід іменника «земля», поставте у форму множини (якщо це можливо), узгодьте із дієсловами «засівати», «цінувати», «мати», «пишатися». Визначте значення лексеми «земля» у перших і в останніх двох словосполученнях.

Поставте іменники в ...

А) родовому відмінку.

Історія (народ), стихії (природа), родючість (земля), район (Україна), культура (район), зображували (тварини), колір (небо, повітря, вода, здоров'я), додавати (радість), слугувати для (жалоба), секрет (давнє ремесло), була для (українці), символи (вишиванка).

Б) знахідному відмінку.

Зберігати (історія), книга про (історія і культура), мати (сильний вплив), вплив на (життя), позначати (стихія, родючість), символізувати (сімейне щастя, материнська любов, земля, сила, вогонь, життєва сила).

Впишіть слово «вишиванка» у потрібну відмінку, визначте його.

1. _____ – це символ України. 2. На _____ завжди були вишиті візерунки. 3. Символічним був і колір _____. 4. _____ передавали з покоління в покоління. 5. Гарною _____ завжди пишалися майстрині. 6. _____, як чудовому подарунку, радіє кожний.

Для розвитку мовленнєвих навичок, подолання труднощів, пов'язаних із мовним оформленням аудіотексту, можемо використати вправи на загострення фонематичного слуху шляхом сприйняття й проговорювання у внутрішньому мовленні:

- *прослухайте і повторіть за викладачем незнайомі для вас слова;*
- *визначте кількість слів у ньому;*
- *спробуйте визначити загальне значення, ігноруючи незнайомі слова.*

Після опрацювання презентаційно-ілюстративного матеріалу та засвоєння нових лексем і граматичних конструкцій, коли слухач вже має сформоване уявлення про тему тексту, можемо запропонувати до перегляду легкий для сприйняття відеоаудіоконтент [11]. Це етап притекстової роботи. Він передбачає рецептивну діяльність. Тут важливо сформувані вміння долати труднощі в процесі сприйняття чужого мовлення. Для досягнення більш якісного розуміння інформації необхідно використовувати засоби письмового фіксування прослуханого матеріалу. Цей етап теж передбачає виконання ряду завдань:

- *робота над композиційно виділеними фрагментами тексту.*
- *виконання тесту відкритого типу (наприклад: відповідь на питання типу «так / ні»). Наприклад:*

українці святкують день вишиванки у січні: так / ні;

кожен регіон України має свої оригінальні візерунки: так / ні;

вишивашка є символом українського народу: так / ні.

Післятекстова робота може варіюватися щодо виконання різноманітних завдань рефлексивного типу: складання плану, діалогу, монологу – аналогічного до прослуханого; короткий (3–4 речення) переказ; відповідь на запитання. Наприклад: *Що таке українська вишиванка? Що вишивають на вишиванці? Які візерунки вишивають майстрині? Що зберігають українські вишиванки? Які орнаменти символізують стихії природи? Які візерунки означають материнську любов? Які зображення приносять довголіття?*

Такі післятекстові завдання дають інофонам можливість зрозуміти основний зміст аудіотексту і перейти до таких, що відбиватимуть результат аудіювання, зокрема:

- *заповніть пропуски відповідно до змісту прослуханого тексту;*
- *відтворіть мікротекст, розставивши речення у правильній послідовності;*
- *допишіть речення відповідно до інформації, отриманої з тексту.*

На етапі післятекстової роботи передбачено проведення тесту закритого типу для контролю ефективності проведеної аудитивної роботи. Перевірка тестових завдань здійснюється разом із слухачами з коментування помилок.

Таким чином, проведене дослідження дає підстави виділити такі етапи роботи над навчальним аудіюванням: підготовчий, передтекстовий, притекстовий та післятекстовий. Кожен етап передбачає проведення спеціальних вправ: лексичних, лексико-граматичних, граматичних, текстотвірних. На етапі притекстової та післятекстової роботи рекомендовано проведення тестів двох типів – відкритого і закритого. Мета першого із них – виявити рівень розуміння інофонами смислових частин прослуханого тексту, а другого – контроль ефективності аудіювання як навчальної вправи.

Визначено, що під час організації навчального аудіювання, викладач стикається із труднощами, які пов'язані з умовами комунікації (національно-культурна специфіка картини світу реципієнта; темп, тембр і сила голосу читця), з лінгвістичними особливостями мовних явищ, а також із розумінням смислового боку комунікації (труднощі сприймання тексту збільшуються пропорційно довжині цього тексту і

наявності в ньому ускладнених синтаксичних конструкцій).

Організація аудіювання за таким принципом забезпечує багаторазове звернення до тексту для аудіювання, а це, у свою чергу, сприяє активному засвоєнню та використанню лексичного та граматичного багатства української мови студентами-інофонами. Аудіювання як навчальна вправа, результатом якої є написання тесту закритого типу, впливає на підвищення рівня тривожності інокомунікантів і значно знижує концентрацію їх уваги. Отже, поєднання аудіювання з іншими видами мовленнєвої діяльності допомагає зняти напруження й зацікавлює студентів.

Розроблення й апробування навчально-методичного забезпечення з аудіювання є тим бажаним результатом, якого дуже потребує методика УМІ. У цьому полягають, на наш погляд, перспективи для дослідження в цій галузі лінгводидактики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Академія, 2004. 346 с.
2. Дашченко О. І. Навчання аудіюванню аудіювання як вид мовленнєвої діяльності. *Сучасні проблеми методики викладання мов та навчання іноземців у закладах вищої освіти*: кол. моногр. Одеса: ОНУ, 2022. С. 80–86.
3. Дерба С. Розвиток комунікативних навичок іноземних студентів на основі аудіювання (середній рівень). *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2021. Вип. IX/1. С. 113–120.
4. Ключко Т. В. Технології формування аудиторних навичок в іноземних студентів. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2021. № 8. С. 231–235.
5. Косенко Ю. Г. Лінгвістичні та психологічні особливості засвоєння української мови іноземними слухачами. URL: <http://surl.li/snhey> (дата звернення: 12.04.2024).
6. Мороз Л. В., Василькевич С. С. Аудіювання та його роль у формуванні комунікативної компетенції студентів немовних спеціальностей. *Молодий вчений*. 2018. № 3.2(55.2). С. 77–80.
7. Проценко Н. Основні труднощі навчання аудіювання. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2012. Вип. 29(1). С. 87–89.
8. Сегеда О. О. Особливості адаптації іноземних студентів до освітнього середовища України. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія*. 2014. Вип. 48. С. 199–208.
9. Стандартизовані вимоги: рівні володіння українською мовою як іноземною А1-С2. Схвалено рішенням колегії Міністерства освіти і науки України протокол від 22.05.2018 № 5/1-7. 142 с. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-materiali-ukrainskim-shkolam-za-kordonom> (дата звернення: 12.04.2024).
10. Федорова О. А. Формування аудиторних умінь іноземних слухачів підготовчого відділення у процесі навчання української мови: дис. ... канд. пед. наук. Івано-Франківськ, 2016. 260 с.
11. Українська вишиванка. *Розвиваюче відео для дітей*: веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Zh14M5wfe_0 (дата звернення 12.04.2024).

REFERENCES

1. Batsevych, F. S. (2004). *Osnovy komunikativnoi lnhvistyky*. Kyiv: Akademiia [in Ukrainian].
2. Dashchenko, O. I. (2022). *Navchannia audiiuvanniu audiiuvannia yak vyd movlennievoi diialnosti. Suchasni problemy metodyky vykladannia mov ta navchannia inozemtsiv u zakladakh vyshchoi osvity*. Odessa: ONU, 80–86 [in Ukrainian].
3. Derba, S. (2021). *Rozvytok komunikativnykh navychok inozemnykh studentiv na osnovi audiiuvannia (serednii riven)*. *Studia Ukrainica Posnaniensia, issue IX/1, 113–120* [in Ukrainian].
4. Klochko, T. V. (2021). *Tekhnolohii formuvannia audyativnykh navychok u inozemnykh studentiv. Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Hraal nauky", 8, 231–235* [in Ukrainian].
5. Kosenko, Yu. H. *Linhvistychni ta psykhologichni osoblyvosti zasvoiennia ukrainskoi movy inozemnyimi slukhachamy*. URL: <http://surl.li/snhey> [in Ukrainian].
6. Moroz, L. V., Vasylykevych, S. S. (2018). *Audiiuvannia ta yoho rol u formuvanni komunikativnoi*

- kompetentsii studentiv nemovnykh spetsialnostei. *Molodyi vchenyi*, 3.2(55.2), 77–80 [in Ukrainian].
7. Protsenko, N. (2012). Osnovni trudnoshchi navchannia audiiuvannia. *Naukovi pratsi Kam'ianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohiiienka. Filolohichni nauky*, issue 29(1), 87–89 [in Ukrainian].
 8. Seheda, O. O. (2014). Osoblyvosti adaptatsii inozemnykh studentiv do osvithnoho seredovysshcha Ukrainy. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. Psykholohiia*, issue 48, 199–208 [in Ukrainian].
 9. Standartyzovani vymohy: rivni volodinni ukrainskoiu movoiu yak inozemnoi A1-S2. Skhvaleno rishenniam kolehii Ministerstva osvity i nauky Ukrainy protokol vid 22.05.2018 № 5/1-7. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-materiali-ukrainskim-shkolam-za-kordonom> [in Ukrainian].
 10. Fedorova, O. A. (2016). Formuvannia audytyvnykh umin inozemnykh slukhachiv pidhotovchoho viddilennia u protsesi navchannia ukrainskoi movy. *Candidate's thesis*. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
 11. Ukrainska vyshyvanka. Rozvyvaiuche video dlia ditei: veb-sait. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Zh14M5wfe_0 [in Ukrainian].